

NÉPSZABADSÁG ONLINE

Valóság homályosan

Dokumentum és áldokumentum mint az igazság leleplezője

Híradó, dokumentumfilmek, blogok, tévé, internet, nyomtatott média: hová nyúlunk, ha valamiről hiteles információt szeretnénk kapni? Miből tudjuk, hogy valaki az igazat mondja, nem csak a valódit?

Várhegyi Júlia | Népszabadság | 2008. május 13. | nincs komment

Gellér-Varga Zsuzsanna a Szomszédok voltak című dokumentumfilm forgatása közben

Kriza Bori

Golden Dániel, a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Kutatóintézetének tudományos segédmunkatársa szerint nincs új a nap alatt: több mint száz éve ugyanazok a kérdések foglalkoztatják a médiafilozófiát.

- A különféle közvetítőeszközök - például a film - megjelenésével szembesülnünk kellett vele, hogy a valóság nem rögzíthető - mondja. - Mégis tovább munkál bennünk az ősi vágy, hogy az igazságot kutassuk. Ugyanannak a történetnek, ha fikcióként halljuk, kisebb súlyt tulajdonítunk, mint ha valóban megtörtént eseménynek gondoljuk. A valóságról szóló információkra figyelni kell, mert lehet, hogy legközelebb már én kerülök hasonló helyzetbe. Részben ez magyarázza a pletykának és a bulvárlapoknak a sikerét is.

Golden szerint a kortárs médiafilozófia egyik legtöbb kérdést felvető témája az internet. - A blogok és levelezőlisták környékén létrejöhetnek olyan zárt csoportok, melyek folyamatosan visszaigazolják egymásnak saját interpretációjukat a világról, s nincsenek rákényszerítve, hogy szembesüljenek mások véleményével - magyarázza. - Így megszülehetnek saját valóságok, amelyek egyszer csak kimennek az utcára. Sokan komoly veszélyeket látnak ebben.

A kereskedelmi média megjelenése is a valóságrepresentációk átalakulását indította el, s kiderült, hogy nem mindig a valóság az igazi show:

- A hétköznapi valóság már nem eléggé érdekes. A felturbózott valóságimitációkat jobban fogadja a néző, a valóságshow is ebbe a kategóriába tartozik. Minden manipulálva van. Nincs olyan információ, ami ne lenne eleve kontextusba ágyazva.

Gellér-Varga Zsuzsanna, Fulbright-ösztöndíjjal a kaliforniai Berkeley Egyetemen végzett független dokumentumfilm-rendező és operatőr szerint a dokumentumfilmes a mai kor krónikása. - Az a feladatunk, hogy a történeteket a maguk összetettségében mutassuk meg - fejt ki véleményét. - A saját korunkról, illetve a közelmúltunkról szövegünk sokféle témában, de mindig sajátos nézőpontból. Sokszor a társadalmi felelősségérzetet is munkál egy dokumentumfilmesben, hiszen a filmjeinkkel igazságtalanságokra, ki nem beszélt társadalmi traumákra hívhatjuk fel a figyelmet.

Valóság homályosan

Dokumentum és áldokumentum mint az igazság leleplezője

Híradó, dokumentumfilmek, blogok, tévé, internet, nyomtatott média: hová nyúlunk, ha valamiről hiteles információt szeretnénk kapni? Miből tudjuk, hogy valaki az igazat mondja, nem csak a valódit?

Várhegyi Júlia | Népszabadság | 2008. május 13. | nincs komment

Szerinte a jó dokumentumfilm csak egy kiindulópont, ahonnan elindulhatunk az igazság felé - Senki helyett sem dönthetjük el a kérdéseket - jelenti ki a rendező. - Az a jó, ha nem kész üzenettel megy el a néző a moziból, hanem töpreng a látott új dolgokon, hogy aztán saját maga vonja le a következtetéseket. Sokszor elkerülhetetlen a filmkészítő személyes meggyőződésének átszűrődése - a témakijelölésen kezdve a szereplők kiválasztásán és a forgatás módjain át a vágásig -, de ezzel együtt érdemes kerülni a "kinyilatkoztatásokat", a megfellebbezhetetlen állításokat, mert akkor már filmpublicisztikákat, vagy ha erősebben akarnék fogalmazni, propagandafilmekeket hoznánk létre.

Az úgynevezett hackelés, a később a készítő által leleplezett hamisítás a dokumentumfilmek világában is jelzésértékű:

- Az áldokumentumfilmek a dokumentumfilmek eszköztárát, képi világát, szerkesztésmódját használják - mondja. - Céljuk lehet a figyelemfelkeltés, a műfaj leleplezése vagy a szórakoztatás, de mindenképp jók, hogy arra ösztönözzenek: ne higgyünk a szemüknek. Rá kell ébreszteni a nézőket, milyen egyszerűen manipulálhatóak vagyunk a képi világ által.

A manipuláció elől senki sincs biztonságban, olyan is előfordul, hogy a hóhért akasztják. - Volt, hogy magam is a médiatudatosság hiányának csapdájába estem, s jól át lettem verve - meséli. - Tavaly novemberben az IDFA-n (a nagy európai dokumentumfilm-fesztiválon Amszterdamban) éppen a médiatudatosságra akarták felhívni a figyelmet egy játékkal. Kihirdették, hogy a versenyben szereplő filmek közül az egyik egy áldokumentumfilm, de nem mondták meg, hogy melyik. Mivel erre kihegyezve néztük a filmeket, több olyat is hamisnak tituláltunk, amely nem volt az. Én magam biztos voltam, hogy egy finn filmes Törökmenisztánról készített filmje a hamisítvány. Amikor gratuláltam a filmesnek a nagyszerű teljesítményéhez, melyet a manipuláció technikáinak leleplezése terén nyújtott, végig sértődött, hiszen munkatársaival az életét kockáztatta, hogy filmjük elkészülhessen.

Címkék: média

Recommend

Be the first of your friends to recommend this.